

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ &
ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ
ΠΟΡΩΝ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014-2020

Μονάδα Τοπικής Ανάπτυξης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: «Οδηγίες για την ολοκλήρωση πράξεων ιδιωτικού χαρακτήρα για τις οποίες δεν έχει υποβληθεί τελικό αίτημα πληρωμής εμπρόθεσμα, στο πλαίσιο του Μέτρου 19, Υπομέτρο 19.2».

Νομοθετικό Πλαίσιο Εφαρμογής:

1. Την παρ. 2 του άρθρου 69 του ν. 4314/2014 «Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α' 297) και άλλες διατάξεις» (Α' 265).
2. Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98), όπως διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
3. Το ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133), ως ισχύει.
4. Το ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147), ως ισχύει.
5. Την παρ. 19 του άρθρου 65 του ν. 4914/2022, για τη μετονομασία της ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020 σε ΕΥΕ ΠΑΑ.
6. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2019 περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, το

Ταμείο Συνοχής, το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής, ΕΤΘΑ και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006.

7. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΑΑ και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου.

8. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των Κανονισμών (ΕΟΚ) 352/1978, (ΕΚ) 165/1994, (ΕΚ) 2799/1998, (ΕΚ) 1290/2005, (ΕΚ) 485/2008 του Συμβουλίου.

9. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 807/2014 της Επιτροπής, της 11^{ης} Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων.

10. Τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 808/2014 της Επιτροπής της 17^{ης} Ιουλίου 2014 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

11. Τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 809/2014 της Επιτροπής, της 17^{ης} Ιουλίου 2014, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και την πολλαπλή συμμόρφωση κατ' εξουσιοδότηση του Κανονισμού (ΕΕ) 807/2004 για τη συμπλήρωση του Κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013.

12. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2020/532 της Επιτροπής της 16^{ης} Απριλίου 2020, σχετικά με την παρέκκλιση, για το έτος 2020, από τους εκτελεστικούς Κανονισμούς (ΕΕ) 809/2014, (ΕΕ) 180/2014, (ΕΕ) 181/2014, (ΕΕ) 2017/892, (ΕΕ) 2016/1150, (ΕΕ) 2018/274, (ΕΕ) 2017/39, (ΕΕ) 2015/1368 και (ΕΕ) 2016/1240 όσον αφορά ορισμένους διοικητικούς και επιτόπιους ελέγχους που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

13. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2020/2220 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Δεκεμβρίου 2020, σχετικά με τη θέσπιση ορισμένων μεταβατικών διατάξεων για τη στήριξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) τα έτη 2021 και 2022 και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 όσον αφορά τους πόρους και την εφαρμογή τους τα έτη 2021 και 2022 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 όσον αφορά τους πόρους και την κατανομή αυτής της στήριξης τα έτη 2021 και 2022.

14. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/725 της Επιτροπής της 4^{ης} Μαΐου 2021 σχετικά με παρέκκλιση, για το έτος 2021, από τους εκτελεστικούς κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 809/2014, (ΕΕ) αριθ. 180/2014, (ΕΕ) αριθ. 181/2014, (ΕΕ) 2017/892, (ΕΕ) 2016/1150, (ΕΕ) 2018/274, (ΕΕ) αριθ. 615/2014 και (ΕΕ) 2015/1368 όσον αφορά

ορισμένους διοικητικούς και επιτόπιους ελέγχους που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

15. Την υπ' αριθ. C (2015) 9170/11.12.2015 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020.

16. Το π.δ. 97/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», πως ισχύει (Α' 138).

17. Το π.δ. 40/2021 «Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων και Γενικών Γραμματειών, σύσταση και μετονομασία Γενικών Γραμματειών» (Α' 100), ως ισχύει.

18. Την υπ' αριθ. 191619/15.07.2025 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Ανάθεση καθηκόντων Γενικής Γραμματέως Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», με την οποία διορίζεται η Αργυρώ Ζέρβα του Χρήστου, Γενική Γραμματέας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με βαθμό 1ο της κατηγορίας ειδικών θέσεων (Υ.Ο.Δ.Δ. 873).

19. Την υπ' αριθ. 3299/16.12.2021 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «3η τροποποίηση της υπ' αρ. 24944/20.09.2016 απόφασης των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Αναδιάρθρωση των Ειδικών Υπηρεσιών του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (Β' 3066)» (Β' 5985), ως ισχύει.

20. Την υπ' αριθ. 2545/17.10.2016 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης – Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού – Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Εκχώρηση αρμοδιοτήτων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ ΠΑΑ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (ΠΑΑ 2014-2020) Α. Στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) Περιφερειών και Β. Στις Γενικές Διευθύνσεις Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών, ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) Πράξεων ΠΑΑ» (Β' 3447), ως ισχύει.

21. Την υπ' αριθ. 2281/96031/14.09.2017 κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων «Ανάθεση καθηκόντων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. ως Οργανισμού Πληρωμών στο πλαίσιο διαχείρισης του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) Περιφερειών για τα υπομέτρα 19.2, 19.3 και 19.4 του ΠΑΑ 2014-2020» (Β' 3277), ως ισχύει.

22. Την υπ' αριθ. 1065/19.4.2016 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Θέσπιση διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020» (Β' 1273), ως ισχύει.

23. Την υπ' αριθ. 849/26.4.2022 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Ορισμός Ομάδων Τοπικής Δράσης ως Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης (ΕΦΔ) Πράξεων του ΠΑΑ 2014 – 2020 και εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε αυτές» (Β' 2169), ως ισχύει.

24. Την υπ' αριθ. 1435/14.06.2016 πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την

επιλογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο του Μέτρου 19 «Στήριξη για Τοπική Ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ – Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» του ΠΑΑ 2014-2020 και της προτεραιότητας 4 «Αύξηση της Απασχόλησης και της Εδαφικής Συνοχής» του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 (Β' 1839).

25. Την υπ' αριθ. 1927/27.06.2017 «Πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την επιλογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων στο πλαίσιο του Μέτρου 19 «Στήριξη για Τοπική Ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ – Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» του ΠΑΑ 2014-2020 με Δημόσια Δαπάνη ΕΓΤΑΑ: 20.000.000 €» (Β' 2297).

26. Την υπ' αριθ. 3206/12.12.2016 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σχετικά με την «Έγκριση προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της Πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για την επιλογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης του ΠΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 και κατανομή πιστώσεων Δημόσιας Δαπάνης» (Β' 4111), ως ισχύει.

27. Την υπό στοιχεία 137675/ΕΥΘΥ1016/19.12.2018 απόφαση του Υφυπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης με θέμα: «Αντικατάσταση της υπ' αρ. 110427/ΕΥΘΥ/1020/20.10.2016 (ΦΕΚ Β' 3521) υπουργικής απόφασης με τίτλο «Τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αρ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.7.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης “Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 - Έλεγχοι νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων”» (Β' 5968), ως ισχύει.

28. Την υπ' αριθ. 1337/04.05.2022 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων « Αντικατάσταση της υπ' αρ. 3083/4.8.2021 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Πλαίσιο υλοποίησης του Μέτρου 19, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, (ΤΑΠΤοΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, υπομέτρα 19.2 και 19.4 (Β' 3702)» (Β' 2310). .

Η παρούσα εγκύκλιος αποσκοπεί στην παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων προς τις ΟΤΔ αναφορικά με τον καθορισμό των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των πράξεων ιδιωτικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του Μέτρου 19, Υπομέτρο 1.2, για τις οποίες α) δεν υποβλήθηκε μέχρι τις 7.11.2025 τελικό αίτημα πληρωμής, β) έχει πραγματοποιηθεί τουλάχιστον μία μερική πληρωμή και γ) έχουν ολοκληρωθεί με ίδιους πόρους έως τις 31.12.2025 (εφεξής πράξεις).

Ολοκλήρωση πράξεων ιδιωτικού χαρακτήρα

1. Σε εφαρμογή της περ. iii της παρ. 1 του άρθρου 15 της υπ' αριθ. 1337/04.05.2022 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, για τις πράξεις για τις οποίες έχει πραγματοποιηθεί τουλάχιστον μία μερική πληρωμή, δεν ανακαλείται η απόφαση ένταξης και δεν αναζητείται η δημόσια δαπάνη που έχει

καταβληθεί, υπό την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης της πράξης από τον δικαιούχο με ιδίους πόρους έως τις 31.12.2025.

Κατόπιν της διαπίστωσης ολοκλήρωσης του φυσικού αντικείμενου και της μη μεταβολής των όρων επιλεξιμότητας ένταξης, βάση του τροποποιημένου χρηματοδοτικού σχήματος της πράξης και της υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών, ακολουθείται η διαδικασία ολοκλήρωσης της πράξης, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 21 της ως άνω απόφασης. Δηλαδή, ο δικαιούχος υποβάλλει στην αρμόδια ΟΤΔ τα δικαιολογητικά για την έκδοση της απόφασης ολοκλήρωσης και εν συνεχεία η ΟΤΔ αφού εξετάσει την πληρότητα και την ορθότητα των δικαιολογητικών προβαίνει στην ολοκλήρωση της πράξης με σχετική απόφαση της ΕΔΠ και σύμφωνα με τα υποδείγματα της ΕΥΕ ΠΑΑ.

2. Για την απρόσκοπτη έκδοση των αποφάσεων ολοκλήρωσης, προκειμένου να διαπιστωθεί η ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου, η αρμόδια ΟΤΔ πραγματοποιεί επιτόπια επίσκεψη στην έδρα της επένδυσης του δικαιούχου έως 31.03.2026 και συντάσσει τεχνική έκθεση, η οποία αποστέλλεται στην ΕΥΕ ΠΑΑ έως 17.04.2026.

3. Στην τεχνική έκθεση θα πρέπει να αποτυπώνεται:

- i. το σύνολο του ολοκληρωμένου φυσικού αντικείμενου βάσει του οποίου θα τεκμαίρεται η ολοκλήρωση ή όχι του φυσικού αντικείμενου,
- ii. το σύνολο του μη ολοκληρωμένου οικονομικού αντικείμενου,
- iii. ο συνολικός προϋπολογισμός της πράξης με ανάλυση σε ίδια συμμετοχή και δημόσια δαπάνη,
- iv. το συνολικό ποσό επιχορήγησης που έχει λάβει ο δικαιούχος με ανάλυση ανά αίτημα μερικής πληρωμής που έχει υποβάλει,
- v. το συνολικό υπολειπόμενο οικονομικό αντικείμενο που έχει υλοποιηθεί με ιδίους πόρους με αναφορά,
- vi. φωτογραφικό υλικό της επένδυσης στο οποίο αποδεικνύεται η πρόοδος υλοποίησης της πράξης,
- vii. άδεια λειτουργίας και λοιπές υποχρεωτικές άδειες για την λειτουργία της πράξης.

4. Για το οικονομικό αντικείμενο που υλοποιείται με ιδίους πόρους δεν απαιτείται η προσκόμιση από τον δικαιούχο των παραστατικών υλοποίησης, δεδομένου ότι το τμήμα αυτό κρίνεται ως μη επιλέξιμο προς χρηματοδότηση από το Μέτρο 19 του ΠΑΑ 2014-2022.

5. Για τις πράξεις για τις οποίες διαπιστώνεται η ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου, επιβεβαιώνεται η ορθότητα και η πληρότητα των δικαιολογητικών, όπως αναλυτικά αποτυπώνονται στην τεχνική έκθεση, σύμφωνα με τις περ. i-vii της παρ. 3 της παρούσας, και υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εκδοθεί οι απαιτούμενες άδειες για τη νόμιμη λειτουργία έως την 31^η.12.2025, εκδίδεται απόφαση ολοκλήρωσης.

6. Για τις πράξεις για τις οποίες διαπιστώνεται ότι δεν έχει ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενο, όπως αναλυτικά αποτυπώνεται στην τεχνική έκθεση, σύμφωνα με τις περ. i-vii της παρ. 3 της παρούσας και δεν έχουν εκδοθεί οι απαιτούμενες άδειες για

τη νόμιμη λειτουργία έως την 31^η.12.2025, η ενίσχυση που έχει καταβληθεί αναζητείται ως αχρεωστήτως καταβληθείσα και εκδίδεται απόφαση απένταξης.

7. Για τις πράξεις για τις οποίες η μερική πληρωμή αφορά μόνο σε καταβολή προκαταβολής προς τον δικαιούχο το ποσό της προκαταβολής επιστρέφεται στο σύνολο του και η πράξη απεντάσσεται.

**Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΥΠΟΔΟΜΩΝ**

ΑΡΓΥΡΩ ΖΕΡΒΑ